

Shakespeare

III. RICHÁRD

Katona József Színház 72-73

Bemutató előadás
1973. február 23-án pénteken este 7 órakor

SHAKESPEARE:

III. RICHÁRD

tragédia két részben

Fordította: *Vas István*

A díszletet *Csányi Árpád*, Jászai-díjas m. v.,

a jelmezeket: *Greguss Ildikó* tervezte

Maszkok: *Nagy Endre*

A rendező munkatársa: *Kiss Péter*

SZEREPLŐK:

BARANYI LÁSZLÓ, KÖLGYESI GYÖRGY, MAJOR PÁL,
JUHÁSZ TIBOR, MEZEY LAJOS

PIRÓTH GYULA

Richárd, Gloester hercege

URI ISTVÁN

Buckingham herceg

JÁNOKY SÁNDOR

Lord Hastings

érdemes művész

FEKETE TIBOR

George, Clarence hercege

Jászai-díjas

GYULAI ANTAL

Lord Stanley

SZÉKHELYI JÓZSEF

Richmond

DÉVAY CAMILLA

Erzsébet királyné

MOJZES MÁRIA

York hercegné

KOÓS OLGA

Margit, VI. Henrik özvegye

SZABÓ ÉVA

Lady Anna

HETENYI PÁL

Catesby

valamint

KISS PÉTER, JANCSIK FERENC, TIMÁR ZOLTÁN, SÍRKÓ LÁSZLÓ,
ROTTER BÉLA, JAKUBEK TIBOR

Rendezte:

RUSZT JÓZSEF

Az emberismeret nagy példája: Shakespeare

Ha a művészet az emberiség nembeli öntudata és emlékezete, – ha a remekmű őrzi az örök emberi arcot, az ábrázatot, amely a tükörből ősidők óta visszatekinthet ránk, akkor azt is mondhatjuk, hogy a színház a társadalom lelkiismerete, mert a remekművű arcot – annak minden vonásával, külső és belső jellegzetességeinek tömör lényegével felmutatja a társadalomnak: lám ez az Ember! És a társadalom öntudata és önismerete abban mutatkozik: mit tud kezdeni ezzel az arccal? Hogyan ítéli meg a hasonlóságot és hogyan a különbözőséget?

Az örök emberi arc nemcsak szép, nemcsak jó, nemcsak rút és nemcsak gonosz . . . Az örök emberi arc a sokféleség egysége, mely memento, memento mindenre, ami emberileg lehetséges.

A színház tehát csak akkor teljesítheti társadalmi megbízatását, ha szembesíteni tudja az

embert az Emberrel, ha szembesít önmagunkkal, vagyis, ha meg tudja járatni a nézővel a katarzis útját, vagyis ha megadja neki az emberismeret nagy példáját, a szépség és veszély, a gyönyör és halál e nagy kalandját, amelyből megtisztultan térhet vissza saját világába, önmagához. De a katarzis kalandjában e kis világ a nagy világ része, s ő már nemcsak önmagában ismeri a világot, hanem önmagát is a világban . . . mert megismeri az emberileg lehetséges, számára is érvényes rendjét.

Shakespeare Richárdja az emberi és társadalmi lehetőségek képtelenségének kavalkádja; a kis- és nagystílus elembertelenedés drámája, éppen ezért sokkal több közünk van hozzá, mintha csak egy politikai képlet lenne, mesteri rajz a hatalom és hatalmi harc természetrajzáról. Hibás az a művészi koncepció, amely csak

képletszerűen képes aktuálissá tenni a művet. A képletek változhatnak, de a remekmű önmarad. A Richárd-dráma aktualitása számomra nem a politikai képletben rejlik, hanem

az emberi magatartás értékskalájában. Egy adott társadalmi helyzet fontossá tehet silány emberi értékeket és nivellálhat alapvető morális értékeket, mert azok pillanatnyilag közömbösek. Shakespeare mondanivalója – számomra – mindig emberismeretében rejlett.

Ezért nem azt tekintettük feladatunknak, hogy tisztelettel színpadra „csodáljuk” a zseni zseniális művét, hanem hogy e történet bestiálisan ironikus hatalmi orgiájában megkeressük azt a bizonyos örök emberi arcot, és hogy figyelmesszünk: az élet életveszélyes, az életbe bele lehet halni. Ki úgy hal meg, hogy élve marad, ki úgy, hogy megbukik és csakis az él igazán, aki ember akar és ember tud maradni.

Mi az ember? Ki az ember? Ezekre a kérdésekre önmagunknak kell válaszolni és válaszol is bennünk az a „másik”, ha hajlandók vagyunk szóbaállni vele... És erre a belső dialógusra tanít meg mindnyájunkat a színház.

Ruszt József

TÖRTÉNELMI

A VI. Henrik-trilógia és a III. Richárd a Rózsák háborújáról szól, vagyis Anglia történetéről 1422. és 1485. között.

*Anglia örült volt elég sokáig:
A testvér testvérvért ontott vakon,
Az apa leölte saját fiát
S a fiú apjának lett ~~h~~entese.
Mindezt a szörnyűmód kétfele osztott
York és Lancaster-ház osztotta ketté –*

mondja a III. Richárd végén Richmond. Az 1422–1485. közötti időszak Anglia középkori

hanyatlásának betetőzése, s a kortársak és Shakespeare szerint a vörös rózsás Lancaster- és a fehér rózsás York-ház villongása a trónért, a hatalomért okozta mindezt. (A két rózsza a két párt ismertetőjele zászlón, pajzson, nyeregtakarón.) A két párt küzdelme nemcsak becsvágyó egyének harca volt a trónért, hanem társadalmi erők is, amelyeket csak az egyének személyesítettek meg. A Lancaster-ház és hívei, az elmaradottabb skóciai és walesi földesurak feudális alapon szerették volna a királyi hatalmat megerősíteni. A Yorkok támaszai: a déli országrészek földesurai, meg az egyre jobban iparosodó

HÁTTÉR

városok erős központi hatalmat kívántak a főúri túlkapások ellen, parlamentáris alapon.

III. Richárd uralkodása (1483–85) viszonylag rövid közjáték volt abban a véres folyamatban, amelynek a végén Richmond személyében (VII. Henrik), az első Tudor-király kerül a trónra, létrejön az erős központi hatalom.

Shakespeare darabjával a maga korához szólt: I. Erzsébet idején Anglia belső egyensúlyi helyzetének, a békés fejlődés lehetőségének alapja az erős királyi hatalom volt, amelyet a trónöröklés rendje biztosított. Ilyen felfogás mellett Richárd nemcsak azért számított a legfőbb go-

nosznak, mert épp Richmondnak, a Tudor-ház alapítójának volt ellenfele, hanem azért is, mert trónbitorló volt: IV. Edwárd fiainak meggyilkolásával erőszakkal tört a hatalomra, s ezzel az egész államrend alapját bontotta meg.

A darab anyagát Shakespeare korábbi angol krónikáiból merítette, s fölhasználta Morus Tamás Richárd-életrajzát is. Természetesen a történeti anyagot a saját drámatörvényei szerint tömörítette.

A néző tájékoztatásául az alábbiakban táblázatot adnak a műben szereplő uralkodói személyek kapcsolatairól:

1. A LANCASTER-HÁZ
(Piros rózsa)

MARGIT KIRÁLYNÉ – VI. HENRIK

Edmund Tudor – Margaret Beaufort – Derby

Edward herceg
(felesége: Lady Anna)

RICHMOND
(VII. Henrik)

2. A YORK-HÁZ
(Fehér rózsa)

YORK HERCEGNE

RIVERS ERZSÉBET – IV. EDWARD

CLARANCE

III. RICHÁRD – LADY ANNA
BUCKINGHAM

Erzsébet hercegnő V. Edward
(később
Richmond felesége)

York hercege

A York-ház bívei
Lord Hastings
Catesby
Ratcliff
Norfolk
Tyrrel

A Lancaster-ház bívei
Oxford

A közvetítők
Derby
Ely püspöke

III. Richárd:
Piróth Gyula

A III. Richárd műsornaptára:

február 23. péntek este 7 órakor
 február 24. szombat este 7 órakor
 február 25. vasárnap délután 3 órakor
 február 26. hétfő
 február 27. kedd este 7 órakor
 február 28. szerda délután 3 órakor

február 28. szerda este 7 órakor

március 1. csütörtök este 7 órakor
 március 2. péntek este 7 órakor
 március 3. szombat este 7 órakor
 március 4. vasárnap délután 3 órakor
 március 4. vasárnap este 7 órakor
 március 5. hétfő
 március 6. kedd délután 3 órakor
 március 7. szerda este 7 órakor
 március 8. csütörtök este 7 órakor
 március 9. péntek délután 3 órakor
 március 10. szombat este 7 órakor
 március 11. vasárnap délután 3 órakor
 március 12. hétfő
 március 13. kedd délután 3 órakor
 március 14. szerda délután 3 órakor
 március 15. csütörtök délután 3 órakor

Katona-bérlet
 Csontos-bérlet
 Tsz. és nyugdíjas-bérlet
 Szünnap
 Somlay-bérlet
 DANDIN GYÖRGY,
 VERSAILLESI RÖGTÖNZÉS
 DANDIN GYÖRGY,
 VERSAILLESI RÖGTÖNZÉS
*A Szolnoki Szigligeti Színház
 vendégjátéka*
 Déryné-bérlet
 Blaha-bérlet
 Jászay-bérlet
 Bérletszünet
 Madách-bérlet
 Szünnap
 Bérletszünet
 Bajor-bérlet
 Arany-bérlet
 Ifjúsági C-bérlet
 Berky-bérlet
 Móra-bérlet
 Szünnap
 Ifjúsági A-bérlet
 Ifjúsági B-bérlet
 Bérletszünet

A Denevér műsornaptára:

március 16. péntek este 7 óra
március 17. szombat este 7 óra
március 18. vasárnap du. 3 óra
március 18. vasárnap este 7 óra
március 19. hétfő
március 20. kedd este 7 óra
március 21. szerda este 7 óra
március 22. csütörtök este 7 óra
március 23. péntek este 7 óra
március 24. szombat du. 2 óra

március 24. szombat este 7 óra
március 25. vasárnap du. 3 óra
március 25. vasárnap este 7 óra
március 26. hétfő
március 27. kedd este 7 óra
március 28. szerda este 7 óra
március 29. csütörtök este 7 óra
március 30. péntek este 7 óra
március 31. szombat este 7 óra
április 1. vasárnap du. 3 óra
április 1. vasárnap este 7 óra
április 2. hétfő
április 3. kedd este 7 óra
április 4. szerda este 7 óra
április 5. csütörtök este 7 óra
április 6. péntek este 7 óra

Katona-bérlet
Csortos-bérlet
Tsz. és nyugdíjas-bérlet
Madách-bérlet
Szünnap
A SZTÁR IS MEZTELEN Bérletszünet
Bajor-bérlet
A SZTÁR IS MEZTELEN Bérletszünet
Blaha-bérlet
BOROSTYÁN A VÁNDORSZÍNÉSZ
Bérletszünet TV-felvétel
Jászai-bérlet
Móra-bérlet
Bérletszünet
Szünnap
Somlai-bérlet
Bérletszünet
Déryné-bérlet
Bérletszünet
Berky-bérlet
Bérletszünet
Bérletszünet
Szünnap
Bérletszünet
Bérletszünet
Arany-bérlet
A KORONA ARANYBÓL VAN Katona-bérlet

Ára: 2,—Ft